

Till:

Klimat- och näringslivsdepartementet

e-post: kn.remissvar@regeringskansliet.se

kopia till: kristin.skeppsby@regeringskansliet.se

Diarienummer KN2025/00288

Remiss av SOU 2024:98 - En ny samordnad miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess

Klimat- och näringslivsdepartementet har skickat rubricerad promemorian Tillsyn och kontroll inom miljöbalkens område på remiss för synpunkter senast den 15 juni 2025.

Utredningens uppdrag har sammanfattningsvis varit att se över och lämna förslag på hur tillståndsprövningen enligt miljöbalken kan förenklas och förkortas genom att göra prövningen mer flexibel, effektiv och förutsebar. Syftet var att säkra näringslivets konkurrenskraft, öka investeringsviljan och främja en effektiv industriell klimatomställning.

Matfiskodlarna Sverige AB är en branschorganisation för svenska fiskuppfödare.

(www.matfiskodlarna.se). Våra medlemsföretag berörs av vissa delar i rubricerad remiss och vi önskar därför lämna följande synpunkter. Av tidsskäl lyfter vi inte alla synpunkter utan har valt att fokusera på vissa delar av föreslagna författningsförslag.

Sammanfattande synpunkter

Matfiskodlarna anser att utredningen på ett tydligt sätt pekar på ett antal utmaningar i det svenska miljöprövningssystemet där det finns betydande behov av förändringar. Det krävs ett mer förutsägbart och över landet likvärdigt miljöbedömnings- och miljöprövningssystem.

Matfiskodlarna delar utredningens bedömning att befintlig miljöbedömning,- och miljötillståndsprövningsprocess är oöverskådlig, svårförståelig och svårtillämpad process och reglering.

Sammanfattande synpunkter på utredningens förslag:

- Vi ställer oss bakom att, i enlighet med utredningens första hands förslag, att bilda en ny miljöprövningsmyndighet.
- Vi avstyrker andra hands förslaget att lägga tillståndsprövningen på sex av länsstyrelsernas miljöprövningsdelegationer.
- Vi stödjer inte alternativet att prövning ska ske på länsstyrelsen som sådan.
- Vi stödjer inte fullt ut alternativet att lägga allt på Naturvårdsverket. Naturvårdsverket kan eventuellt vara en lösning men nackdelarna överväger fördelarna och det förutsätter bland annat att delar av Havs- och vattenmyndigheten uppdrag flyttas över till Naturvårdsverket, exempelvis verksamheter och åtgärder som har en koppling till vatten.

Matfiskodlarna delar utredningens bedömning att genom att samla ansvaret på en myndighet istället för sex uppnås syftet med utredningen i högre grad särskilt när det gäller att göra prövningen mer flexibel, effektiv och förutsebar samt mer överskådlig, lättförståelig och lättillämpad. Det är angeläget med en enklare, effektivare och mer ändamålsenlig process och reglering för tillståndsprövning, vilket bör kunna uppfyllas till en högre grad med en huvudansvarig myndighet istället för sex.

Synpunkter

Matfiskodlarna har i huvudsak inget att invända emot de författningsförslag som lämnas och föreslagna lydelser. I det följande kommenterar vi vissa delar av författningsförslagen.

Ny nationell miljöprövningsmyndighet

Utredningen föreslår att deras förstahandsalternativ är att miljöprövningen ska läggas på en ny statlig förvaltningsmyndighet. I andra hand föreslår utredningen att uppgiften läggs på sex länsstyrelser med miljöprövningsdelegationer.

Matfiskodlarnas stödjer föreslaget om att inrätta en **ny nationell miljöprövningsmyndighet och att denna även är en MKB-myndighet vid miljöbedömning av verksamheter och åtgärder**. Vi delar i stort de för-, och nackdelar som utredningen lyfter.

Matfiskodlarna **stödjer inte andra hands förslaget** om sex länsstyrelser, istället för dagens system med 12 länsstyrelserna med miljöprövningsdelegation.

Matfiskodlarna delar utredningens bedömning att genom att samla ansvaret på en myndighet istället för sex uppnås syftet med utredningen i högre grad särskilt när det gäller att göra prövningen mer flexibel, effektiv och förutsebar samt mer överskådlig, lättförståelig och lättillämpad. Det är angeläget med en enklare, effektivare och mer ändamålsenlig process och reglering för tillståndsprövning, vilket bör kunna uppfyllas till en högre grad med en huvudansvarig myndighet istället för sex.

Matfiskodlarna anser att det som kanske starkas talar för att lägga allt på en ny myndighet är att det är svårt att få förtroende för prövningsmyndigheten om den samtidigt också är företrädare för de intressen som prövningen omfattar. Genom att ha en nationell myndighet kan det skapas möjlighet att även bygga en god branschkunskap, för det handlar inte bara om att ha god kunskap om lokala och regionala förhållanden det handlar även om att ha en god bransch kunskap och att fortlöpande följa med i utvecklingen för de specifika verksamheterna och åtgärderna som myndigheten har att hantera. Utvecklingen går fort fram och det upplevs vara svårt för myndigheternas personal att hålla sig uppdaterade om alla de olika verksamheter och åtgärder de har att hantera. Därför kan det vara bättre att det skapas möjlighet att bygga upp och upprätthålla kompetensen inom några få branscher på en myndighet (istället för på 12 eller 6), oavsett var i landet de är lokaliserade, än att säkerställa en lokal och regional kompetens. Den lokala och regional kunskapen kan inhämtas genom remissförfarande med mera.

Tyvärr har dagens system bidragit till att processen uppfattas som ineffektiv, oförutsägbart, komplex och konfliktfylld mm. och att det råder i vissa fall stora skillnader mellan dessa 12 miljöprövningsdelegationer och även mellan de 21 länsstyrelserna. Det har visat sig svårt för de 12 miljöprövningsdelegationerna och de 21 länsstyrelserna att ha erforderlig

sakkompetens om alla de olika verksamheter och åtgärder som de har att hantera. Exempelvis finns det brister i enhetlighet i prövningen och miljöbedömningen som skillnader i handläggningstider mm. Förtroendet brister även bland annat på grund av att exempelvis länsstyrelsen överklagar miljöprövningsdelegationens beslut. Det är även oklara roller på handläggarnivå, exempelvis i ett ärende är handläggaren en del av miljöprövningsdelegationen (tex. sakkunnig, beredande handläggare) och i ett annat ärende har handläggaren "länsstyrelsehatten på". Det är inte bara svårt för utomstående att förstå att en och samma handläggare kan ha olika roller. De stora nackdelar som finns idag med 12 miljöprövningsdelegationer löses sannolikt inte genom att göra dem färre, exempelvis sex. Här finns det exempel att studera, exempelvis har det redan gjorts en koncentration av miljöprövningsdelegationer och som inte har inneburit en lösning på de problem som utredningen nu försöker lösa.

När det gäller utredningens **andra hands förslag om vilka sex länsstyrelserna** som ska få en Miljöprövningsdelegation delar Matfiskodlarna inte föreslagna län utifrån det utredningsunderlag som är genomfört och presenteras. En mer djupgående analys behöver göras vilka dessa länsstyrelser lämpligen ska vara utifrån bland annat sakkunskap om verksamheter och åtgärder inom de geografiska områden som de föreslås få ansvar för. Men det finns även behov av att analysera statistik över flera år gällande handläggningstider, andelen ändrade och överklagade beslut mellan miljöprövningsdelegationen och överprövningsmyndigheterna. Statistik om antal ärenden där länsstyrelsen överklagar miljöprövningsdelegationens beslut respektive mark- och miljödomstolens beslut och om det finns skillnader beroende av bransch mm. (saklighet, objektivitet mm).

Miljöprövningsprocessen kräver ett helhetsperspektiv och prövningsmyndigheten behöver bland annat kunna döma målkonflikter mellan olika expertområden och samhällsintressen. Den instans som prövar miljötillstånd måste därför ha både djup och bred kunskap, vara expert inom många olika typer av verksamheter och områden samt förmåga till sammanvägda bedömningar. Något som länsstyrelsen och miljöprövningsdelegationerna tyvärr inte alltid har visat att de har förmåga till, även om det ingår i deras uppdrag.

Om **den nya myndigheten** ska finnas på **ett kontor eller ha lokalkontor** bör analyseras vidare, det finns för- och nackdelar med båda. Exempelvis Fiskeriverket hade lokalkontor på flera orter och det finns erfarenhet att hämta från tiden då denna myndighet fanns. Men det finns även andra myndighets exempel att analysera och som har lokalkontor.

Regionalnärvaro är inte alltid det viktigaste utan det är ännu viktigare att myndigheten har den kompetens som krävs för de verksamheter och åtgärder de har att hantera. Men statlig närvaro ute i landet är viktigt, vilket talar för att om ett kontor väljs bör detta inte lokaliseras på samma orter som exempelvis huvudkontoren till Naturvårdsverket, Hav- och vattenmyndigheten, Jordbruksverket och Livsmedelsverket (några av de myndigheter som vår bransch har koppling till idag) utan att det ska ske en geografisk spridning i landet.

Det finnas både fördelar och nackdelar med att även beakta var mark-, och miljödomstolarna (Stockholm, Umeå, Vänersborg, Växjö, Östersund), som var länsstyrelserna finns idag utifrån möjligheten att rekrytera personal. Samtidigt finns det fler aspekter att beakta, kan det vara så att svårigheterna att rekrytera personal även beror på vilka orter dessa är lokaliserade idag, utöver löneläget mm?

Vid valet av ort för myndigheten och lokalkontor lyfter utredningen att det finns fördelar med att välja en platser där det finns relevanta utbildningar exempelvis juristutbildningar samt god kommunikation. Det lyfts även i utredningen att handläggarna på den nya myndigheten ska ha kompetens inom miljö, juridik och teknik. Här önskar Matfiskodlarna trycka extra på att det kan även vara viktigt, för att kunna göra en samlad bedömning och avvägning, att kombinera juridisk kompetens med sakkunniga branscheexperter utöver kompetens inom miljö, och ekonomi. Sist nämnda expertisen ekonomi upplevs idag saknas hos miljöprövningsdelegationerna men i vissa fall även på mark,- och miljödomstolarna. För att kunna göra en samladbedömning och avvägning om vad som är rimligt ska myndigheten även beakta ekonomiska aspekter (kostnader) utöver juridiska, - tekniska - och miljömässiga aspekter mm. Varför det är viktigt att den nya myndigheten säkerställer att den anställer personal med erforderlig kompetens för de verksamheter och åtgärder som den har att hantera.

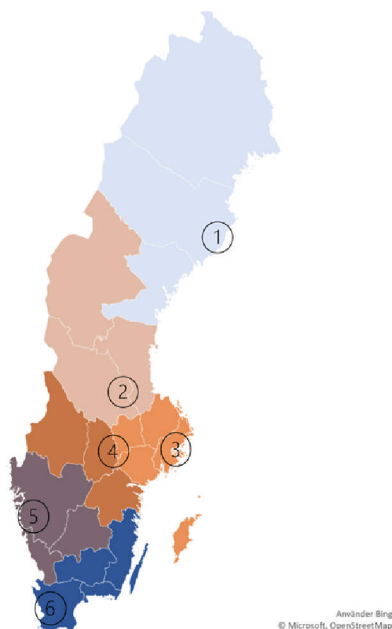
Utredningen föreslår sex kontor och att de ska lokaliseras i Umeå, Falun, Stockholm, Örebro, Göteborg och Malmö. Utredningen föreslår även vilka län som ska ingå i deras ansvarsområde. Matfiskodlarna anser, utifrån att det bör ske en spridning ut i landet av statliga myndigheter, att kontor inte bör vara lokaliserade i tex. Stockholm och Göteborg. Vidare bör det inte regleras vilka län som de olika lokalkontoren ska ansvara för utan de ska kunna vara flexibla och arbeta med ärenden över hela landet. Sedan bör det så klart tydliggöras till vilken mark- och miljödomstol som den nya myndighetens beslut ska överklagas till men det bör lämpligen styras utifrån hur mark- och miljödomstolarna idag är avgränsade geografiskt. Utredningen föreslår att överklagade beslut ska prövas av de mark- och miljödomstolar inom vars område det beslutade regional kontoret ligger, vilket inte harmonierar med hur mark- och miljödomstolarna är organiserade. Det finns sannolikt fler fördelar, än nackdelar, och som talar för att den nya myndigheten bör följa hur mark,- och miljödomstolarna har avgränsats geografiskt istället för att den nya myndigheten har en annan geografisk avgränsning.

Olika geografiska avgränsningar mellan den nya myndigheten och mark- och miljödomstolarna kan skapa en onödig otydlighet och som bör undvikas så långt det är möjligt.

Mark- och miljödomstolar finns på fem platser i landet. Var och en är en del av en tingsrätt.

Figur 14.4 Förslag på den nya myndighetens regionkontor och prövningsområden

— Mark- och miljödomstolen vid Umeå tingsrätt

Domstolen prövar mål som rör verksamheter och åtgärder inom Norrbottens län samt kommunerna Bjurholm, Lycksele, Malå, Nordmaling, Norsjö, Robertsfors, Skellefteå, Sorsele, Storuman, Umeå, Vindeln, Vännäs och Örnsköldsvik.

— Mark- och miljödomstolen vid Östersunds tingsrätt

Domstolen prövar mål som rör verksamheter och åtgärder inom Gävleborgs län, Jämtlands län, Västernorrlands län utom Örnsköldsviks kommun samt Dorotea, Åsele och Vilhelmina kommuner i Västerbottens län.

— Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt

Domstolen prövar mål som rör verksamheter och åtgärder inom Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Gotlands, Västmanlands och Dalarnas län samt kommunerna Hallsberg, Kumla, Lekeberg, Lindesberg, Ljusnarsberg, Nora och Örebro.

— Mark- och miljödomstolen vid Vänersborgs tingsrätt

Domstolen prövar mål som rör verksamheter och åtgärder inom Hallands län, Västra Götalands län, Värmlands län, Askersunds kommun, Degerfors kommun, Hällefors kommun, Karlskoga kommun och Laxå kommun.

— Mark- och miljödomstolen vid Växjö tingsrätt

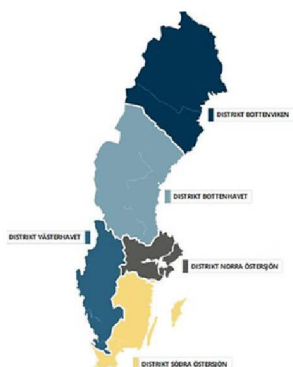
Domstolen prövar mål som rör verksamheter och åtgärder inom Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Blekinge och Skåne län.

1. Ett regionkontor i Umeå prövar verksamheter i Norrbottens, Västerbottens och Västernorrlands län.
2. Ett regionkontor i Falun prövar verksamheter i Dalarnas, Gävleborgs och Jämtlands län.
3. Ett regionkontor i Stockholm prövar verksamheter i Uppsala, Gotlands, Västmanlands, Stockholms och Södermanlands län.
4. Ett regionkontor i Örebro prövar verksamheter i Örebro, Värmlands och Östergötlands län.
5. Ett regionkontor i Göteborg prövar verksamheter i Västra Götalands, Hallands och Jönköpings län.
6. Ett regionkontor i Malmö prövar verksamheter i Skåne, Kronobergs, Kalmar och Blekinge län.

Det kan i sammanhanget påminnas om att utöver länens geografiska avgränsningar, nya myndighetens föreslagna geografiska avgränsningar som mark- och miljödomstolarna har vi även att förhålla oss till, i miljöbedömnings- och miljöprövningsprocessen till vattendistriktens indelning och det arbete som sker inom ramarna för vattenförvaltningen och kopplat till

miljöbalken. Det kan finnas flera fördelar att beakta vattendistriktens geografiska avgränsningar när det gäller både den nya myndigheten, - som mark och miljödomstolarna geografiska avgränsningar.

Sverige är indelat i fem vattendistrikt: Bottenviken, Bottenhavet, Norra Östersjön, Södra Östersjön och Västerhavet. En länsstyrelse i varje distrikt är utsedd att vara vattenmyndighet.

Nya begrepp och definitioner mm

Matfiskodlarnas stödjer föreslagna ändringar som kopplar mot att **ändra och införa nya begrepp och definitioner** som exempelvis miljöpåverkande *verksamheter* istället för miljöfarliga verksamheter samt införa granskningsplikt och igångsättningsbesked med mera.

Matfiskodlarna ser positivt på att uttrycket ändras till "miljöpåverkande verksamhet". Att våra primärproducenter, och som föder upp fisk till livsmedel definieras som något miljöfarligt har skapat en orimlig oro hos konsumenterna och som tror att maten som producerar är farlig att äta. Den breda allmänheten – konsumenterna – är inte alltid insatta i definitioner av t.ex. miljöfarlig verksamhet. *Miljöpåverkande* verksamheter kan eventuellt uppfattas bättre än miljöfarlig hos konsumenterna.

En mer samordnad miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess

Matfiskodlarna stödjer förslagen som lyfts i stora delar och ser positivt på avgränsningsyttrande, bekräftelse av fullständig ansökan, tidsplaner, tidsfrister, sammanträde och besiktning, förordnande av sakkunniga med mera.

Matfiskodlarna anser att **även jordbruksverket bör underrättas** och ges möjlighet att lämna synpunkter i miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocesserna. De har ett ansvar för registrering, godkännanden med mera när det gäller bland annat primärproduktion inom livsmedelsområdet. Det finns i vissa delar ett behov av att tydligt precisera vad som ingår i miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess i förhållande till Jordbruksverkets beslutsprocesser för de olika regelverk som de har ansvar över. Det finns idag exempelvis otydligheter när det kommer till var vi drar gränserna när det gäller att bedöma en primärproducentens påverkan och kontroller inom området miljö, – djurhälsa- djurskydd, smittskydd, foder och animaliska biprodukter för att nämna några. Det vill säga det finns ett

behov av att säkerställa att det inte sker en dubbelprövning och/eller dubbelreglering av olika villkor i beslut mellan Miljöprövningsmyndigheten och de olika beslut som Jordbruksverket har ansvar för. Det finns även ett behov av att säkerställa att de beslut som fattas av Miljöprövningsmyndigheten inkl. villkorsregelringar inte står i strid med annan lagstiftning som primärproducenterna har att förhålla sig till inom tex. jordbruksverkets ansvarsområde. För vissa verksamheter kan det även vara relevant att även Livsmedelsverket underrättas för att undvika dubbelprövning och dubbelregleringar eller villkorsformuleringar som står i strid med andra regelverk med mera.

Matfiskodlarna ser positivt på att **tidsfrister** införs men ser vi på den totala uppskattade handläggningstiden i tabell 14.6 (sidan 1336) är 15 månader en lite väl lång tid och bör kunna kortas ned ytterligare. Några av de punkter som lyfts i de olika handläggningsstegen är väl tilltagen och bör kunna kortas ned om det exempelvis säkerställs att den nya myndigheten har tilldelats de resurser som krävs och att dessa har den kompetens som krävs men även att handläggningsprocessen effektiviseras mer. Exempelvis bör det inte ta 1 månad respektive 1,5 månad att ta ställning till om en ansökan är fullständig samt skicka föreläggande om kompletteringar och hantera kompletteringar. Även punkt 11-12 som handlar om att hantera samrådsredogörelse och föreläggande om bemötande eller kompletteringar mm totalt 4 månader. Även punkt 13 att ta ställning till verksamheten eller åtgärdens miljöpåverkan och MKB bör kunna kortas ned. De är mycket anmärkningsvärt att utredningen i punkt 15 ger sökanden 2 veckor på sig att yttra sig men i alla övriga punkter där myndigheten och andra remissinstanser är involverade anger tidsåtgång om flera månader? Är det för att utredningen bedömer att företagen kan jobba mer effektivt men ej berörda myndigheter? Även den uppskattade handläggningstiden för enklare ärenden tabell 14.7 kan ses över när det gäller rimligheten i satta tider likt vad som nämns ovan.

Vilka ärenden bör den nya myndigheten pröva och två spår för förprövning av verksamheter och åtgärder

Matfiskodlarna stödjer föreslagna ändringar som innebär att **den nya miljöprövningsmyndigheten ska kunna göra en samlad prövning och att det föreslås två spår för förprövning av verksamheter och åtgärder**. Utredningen föreslår bland annat att den nya myndigheten ska pröva sådana ärenden som miljöprövningsdelegationen haft och sådana ansökningsmål som tidigare prövats av mark- och miljödomstolen. Utredningen föreslår även att miljöbedömningsprocessen ska hanteras av den nya myndigheten och inte länsstyrelsen.

Matfiskodlarna stödjer förslaget att den nya myndigheten ska vara första instans inkl. granskningspliktiga verksamheter, hantera igångsättningsförfarande, miljöbedömningsprocessen mm. Vidare stödjer Matfiskodlarna även förslagen som innebär att de nya bestämmelserna samlas i ett nytt 20 kap. miljöbalken.

För vår bransch blir detta en stor förenkling och effektivisering. För att lyfta två exempel, fler finns. Idag kan inte Miljöprövningsdelegationerna göra en samlad prövning mellan exempelvis miljöfarligverksamhet och vattenverksamhet. Denna begränsning har resulterat i att branschen de senaste åren valt att lämna in tillståndsansökningarna direkt till mark- och miljödomstolen för att få en samlad prövning av hela verksamheten, istället för till Miljöprövningsdelegationen för miljöfarligverksamhet och mark- och miljödomstolen för att få

en vattendom. Ett annat exempel är att idag kan exempelvis länsstyrelsen som är en del av och ansvarig för miljöbedömningsprocessen ha en viss uppfattning om exempelvis vad det är för utredningar som ska tas göras och vad kommande miljökonsekvensbeskrivning bör innehålla medan miljöprövningsmyndigheten kan vara av en annan uppfattning, vilket kan resultera i ytterligare krav på utredningar och kompletteringar av såväl miljökonsekvensbeskrivningen som ansökan när det väl lämnas in till prövningsmyndigheten.

Matfiskodlarna anser det vara oklart om den nya myndigheten kan sampröva även strandskydd, Natura – 2000 provning mm när de ändå prövar det som idag faller inom ramarna för miljöfarlig – och vattenverksamhet? Matfiskodlarna anser att den möjligheten bör finnas, att samla provningen av verksamheten hos en myndighet oavsett om det är en miljöpåverkande verksamhet, vattenverksamhet eller en v verksamhet som bedrivs inom ett strandskyddat områden, eller i ett skyddat område osv.

En samlad miljöbedömning- och provning av verksamheten är därför att föredra ur flera aspekter varför vi ser det som mycket viktig att den nya nationella miljöprövningsmyndigheten ges dessa förutsättningar.

Ny reglering om undantag från krav på en specifik miljöbedömning

Matfiskodlarna har inget att invända emot föreslagna författningsändringar som kopplar mot **Ny reglering om undantag från krav på en specifik miljöbedömning vid provning av en ansökan om miljötillstånd**. Matfiskodlarna ser positivt på att det ges möjlighet till undantag. Möjligen kan det finnas behov av att definiera i exempelvis en vägledning vad som kan bli tillämpligt och omfattas av undantaget dvs när är en verksamhet eller åtgärd avgörande för att upprätthålla grundläggande samhällsfunktioner. Utifrån att vi har stora behov av att bland annat skapa bättre möjligheter för tex. primärproducenter i Sverige, som är samhällsviktiga verksamheter, att vara robusta, konkurrenskraftiga etc. både i fredstid som i händelse av allvarlig störning eller ytterst kring kan samhällsviktiga verksamheter vara sådan som ska ges möjlighet till undantaget.

Bästa möjliga och tillgängliga teknik

Utredningen föreslår att **bästa möjliga teknik i 2 kap. 3 § miljöbalken ska ersättas med bästa Tillgänglig teknik**. Matfiskodlarna har inget att invända mot det resonemang som förs kring bästa möjliga och tillgängliga teknik och delar uppfattningen om att det upplevs som problematiskt att lagstiftningen innehåller två olika uttryck och som tolkas på olika sätt av olika aktörer.

En ny tillstånds,- och granskningsplikt

Matfiskodlarna stödjer i huvudsak förslagen om tillstånds-, gransknings-, anmälnings-, och registreringsplikten och delar bedömningen att huvudregel ska vara att vi följer EU-rätten.

Utredningen föreslår bland annat att intensiv fiskodling ska omfattas av granskningsplikt och att det finns ett behov av att införa tröskelvärden. Matfiskodlarna önskar påtala att det är oklart vad som avses med **intensiv** fiskodling. I MKB- direktivets bilaga definieras inte intensiv. Eftersom definition saknas är det otydligt vilka fiskodlingar som omfattas av granskningsplikt. Detta har även framförts i andra pågående och tidigare utredningar av branschen som av exempelvis Jordbruksverket. Matfiskodlarna anser att det i

miljöprövningsförordningen kan stå fiskodling (alternativt fiskuppfödning), ordet intensiv kan tas bort.

En översyn bör göra av nuvarande verksamhetskoder och här finns det förslag på utredningsuppdrag i delbetänkandet Förenklade förutsättningar för ett hållbart vattenbruk (SOU 2023:74, <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2023/12/sou-202374/>). Förslagen i betänkandet inkluderar allt vattenbruk, inte enkom fiskuppfödning.

Nuvarande verksamhetskoder skulle behöva moderniseras utifrån den kunskap vi idag har om olika verksamheter och åtgärders påverkan på miljön, och människors hälsa men även beaktat den utveckling som sker av nya verksamheter eller kombinationer av verksamheter. Och det är viktigt att vi i detta arbete förhåller oss till EU-rätten och inte inför mer långsgående krav än vad EU-rätten kräver.

Det är även viktigt vid en översyn av verksamhetskoderna, dvs framtagande av nya tröskelvärden, att den delen av verksamheten som idag definieras som miljöfarlig verksamhet och där tröskelvärden för foder finns harmoniseras med de tröskelvärden som finns för om en vattenverksamhet är tillstånds- eller anmälningspliktig. Vattenbruk kan ibland exempelvis ha ett behov av att bortleda yt- och eller grundvatten. Den mängd vatten som behöver bortledas harmoniseras inte alltid idag med den gräns som finns idag för om verksamheten är en U-verksamhet, C-verksamhet eller B-verksamhet kopplat till exempelvis mängd foder som används per år. En beskrivning av detta finns även i delbetänkandet Förenklade förutsättningar för ett hållbart vattenbruk (SOU 2023:74).

En tydligare miljöbedömningsprocess

Matfiskodlarna delar i huvudsak de förslag som framförs gällande exempelvis att ersätta undersökningssamrådet med en myndighetsgranskning s.k. **granskningsplikt** samt inte ställa krav på **samråd med enskilda m.fl.** tidigt i granskningsprocessen och i ärenden om igångsättningsbesked innebär bland annat att vi utgår från regleringen i MKB direktivet och tar bort en s.k. överimplementering. Matfiskodlarna stödjer även borttagandet av s.k. **"liten miljökonsekvensbeskrivning - förenklat underlag"**. Om det är tydligt i bestämmelserna om vad som ska ingå i en ansökan om igångsättningsbesked bör detta vara tillräckligt.

Matfiskodlarna ställer sig tveksam till att det ska behövas 90 dagar som tidsfrist från den dag som Miljöprövningsmyndigheten har bedömt **granskningsunderlaget** som fullständigt (se även tidigare synpunkter om tidsfrister). Men eftersom förslaget är enligt MKB-direktivet är det rimligt att följa detta även om det förfaller vara en orimligt lång tid för beslut om miljöpåverkan samt beslut om igångsättningsbesked. Men tidsfrister är rätt väg att gå, vilket saknas idag för undersökningssamråd. Löpande uppföljningar bör göras av de tidsfrister som sätts, Miljöprövningsmyndigheten ska ges ett uppdrag att löpande följa upp och vid behov vidta åtgärder för att säkerställa att tidsfristerna efterföljs.

Matfiskodlarna stödjer förslagen om vad den **specifika miljöbedömningen** bör innehålla men önskar betona betydelsen av att Miljöprövningsmyndigheten ska ha erforderlig kompetens om den ansökta verksamheten så att myndigheten kan vara mer specifik i sitt yttrande om omfattning och detaljeringsgrad av miljökonsekvensbeskrivning. Generella uttalanden om omfattning och detaljeringsgrad och som är likartad oavsett verksamhet är

inte ett stöd till verksamhetsutövaren. Miljöprövningsmyndigheten bör ha sådan kompetens att den kan vara tydlig med vad som kan avgränsas bort och vad som är viktigt att det inkluderas i miljökonsekvensbeskrivning för den specifika verksamheten.

Matfiskodlarna stödjer förslaget att det ska införas **ett tydligare myndighetsansvar för frågan om avgränsning av miljökonsekvensbeskrivningens** omfattning och detaljeringsgrad. Erfarenheten av dagens system är bland annat att de synpunkter som länsstyrelserna idag lämnar under samrådsprocessen och de krav som sedan kommer från prövningsmyndigheten kan skilja, och i vissa fall innebära olika syn på omfattning och detaljeringsgraden av miljökonsekvensbeskrivningen vilket kan få stora konsekvenser för företagen.

Matfiskodlarna stödjer även förslaget att det är **Miljöprövningsmyndigheten som kungör samråd** och för en nära dialog med sökanden i dessa delar. Det bör vara likartat i alla processer om skriftliga synpunkter vid samrådsmöten ska skickas till Miljöprövningsmyndigheten och/eller sökanden, detta bör inte variera från ansökan till ansökan.

Myndigheternas talerätt, rätt att initiera ärenden enligt miljöbalken begränsas och förtydligas och begränsningar av vissa myndigheters talerätt

Matfiskodlarna stödjer i huvudsak utredningens **förslag att Myndigheternas talerätt och rätt att initiera ärenden enligt miljöbalken begränsas och förtydligas och begränsningar i vissa myndigheters talerätt**. Men Matfiskodlarna ställer sig frågandes till om det är rimligt att flera myndigheter tex. länsstyrelserna, Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten ska ha rätten att överklaga den nya prövningsmyndighetens beslut?

Prövningsmyndigheten ska väga in både miljöintressen och allmänna miljöintressen i sina beslut. Bara för att andra myndigheter motsätter sig den nya prövningsmyndighetens beslut behöver det per automatik inte innebära att andra myndigheter ska ha rätten att överklaga?

Utredningen föreslår i första hand att Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps talerätt slopas och att Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndigheten och länsstyrelsernas talerätt förtydligas. Naturvårdsverkets talerätt begränsas till att tillvarata allmänna miljöintressen. Havs- och vattenmyndigheten talerätt begränsas till att tillvarata allmänna intressen som berör havs- och vattenmiljö och fiske. Länsstyrelsens talerätt begränsas till att gälla miljöintressen och andra allmänna intressen inom länet. För ytterligare tydlighet i fråga om olika myndigheters roller i miljöprövningsprocessen föreslås förtydliganden i Havs- och vattenmyndigheten instruktion. I andra hand förordar utredningen att även länsstyrelsernas talerätt slopas. Kommunernas talerätt i ärenden om miljöprövning bör lämnas oförändrad.

Matfiskodlarna ställer sig frågandes till om vi verkligen behöver flera myndigheter som har talerätt för miljöintressen och andra allmänna intressen, både på nationell, regional- och lokalnivå? Detta kräver en hel del resurser och kompetens för olika typer av verksamheter och åtgärder vilket har visat sig vara svårt för berörda myndigheter att upprätthålla, och när detta inte upprätthålls ser vi att det påverkar processen negativt. Matfiskodlarna ställer sig

kritisk till att utredningen enkom analyseras statistik för åren 2020-2022 gällande överklagningar av myndigheter. Det är intressant att se på statistik över en längre tidsperiod och om det är några särskilda verksamheter och åtgärder som generellt överklagas av myndigheter utöver exempelvis statistik om myndigheters överklagan leder till ändrat beslut mm.

Något som Matfiskodlarna saknar i utredningen och koppla till talerätten är att myndigheter med partsställning kan driva frågor av s.k. "principiell betydelse eller andra frågor av större vikt" genom att överklaga tillståndsbeslut. Idag är det verksamhetsutövarna som får stå för alla merkostnader som det innebär om en myndighet väljer att överklaga en prövningsmyndighets beslut. Dessa kostnader kan uppgå till flera miljoner kronor i advokat och konsultkostnader som egna resurser. Det förefaller vara ytterst rimligt att om en myndigheter med partsställning väljer att driva en överklagningsprocess ska denna stå för alla merkostnader som det innebär för verksamhetsutövaren, både avseende verksamhetens egna resurser som kan behöva läggas som att verksamhetsutövarna vanligen behöver anlita advokater och konsulter för att kunna bemöta och vara en del av överklagningsprocess som motpart. Att utredningen inte belyser detta är en brist och ett tilläggsuppdrag bör ges, vilket redogörs för mer nedan. Verksamhetsutövare ska kunna kräva ekonomisk ersättning av partsmyndigheten som driver överklagningsprocess och författningsförslag för detta bör tas fram.

Behov av en effektiv och enhetlig tillsyn

Matfiskodlarna stödjer föreslagen om att det bör tas fram tillsynsvägledning för att den ska bli effektiv och enhetlig i hela landet. Det är även viktigt att det ges möjlighet till olika typer av kunskapshöjande insatser om de olika typer av verksamheter och åtgärder som myndigheten har tillsyn över. Idag kan det saknas relevant kunskap och erfarenhet för att på ett tillfredställande sätt kunna genomföra tillsynen för alla de olika typer av verksamheter som kan finnas hos en myndighet.

Matfiskodlarna har dock noterat att i vissa fall finns det faktiskt handläggare på kommunen som har en mer relevant kunskap och erfarenhet än handläggare på länsstyrelserna. Varför vi inte fullt ut delar utredningen bedömning om att kommunerna har sämre förutsättningar att bedriva en mer kvalificerad tillsyn. I vissa fall är kommunen mer närvarande och genomför tillsyn på plats hos verksamhetsutövarna i en högre grad än länsstyrelsen och upplevs i vissa fall driva en mer dialog baserad och rådgivande tillsyn. Kommunerna och länsstyrelserna har för vissa branscher efterlyst mer nationell tillsynsvägledning från exempelvis Havs- och vattenmyndigheten men tyvärr ej fått detta stöd. Högre krav bör ställas på exempelvis Havs- och vattenmyndigheten att de faktiskt avsätter resurser till att vara vägledande inom tillsynsområdet och för de verksamheter som faller inom deras ansvarsområde. Idag upplevs tyvärr inte Havs- och vattenmyndigheten ha den kompetens som krävs för de olika verksamheter som de har ett ansvar för. De upplevs inte ha lyckats med kompetensförsörjningen så att de faktiskt kan vägleda länsstyrelserna och kommunerna på ett tillfredställande sätt.

Ersättning för miljöprövningsmyndighetens kostnader

I 25 kap.8 § miljöbalken föreslås att miljöprövningsmyndighetens kostnader ska ersättas av sökanden. Matfiskodlarna anser att det är mycket viktigt att dessa kostnader blir

rimliga för den sökta verksamheter eller åtgärden och att kostnaderna kan verifieras med underlag som stryker de faktiska kostnaderna. Fiskodlingsföretagen har idag stora kostnader för att få alla olika tillstånd, godkännande, registreringar m.m. på plats utifrån att de har flera olika regelverk att följa. Till detta kommer ett flertal olika tillsyns och kontrollavgifter.

Ikraftträdande bestämmelser

Utredning föreslår att förslagen ska träda i kraft den 1 januari 2028. Matfiskodlarna har förståelse för att det krävs tid att genomföra föreslagna förändringar även om det vore önskvärt att processen påskyndades något.

Tilläggsdirektiv

Matfiskodlarna anser att det finns vissa brister i uppdraget till utredningen och som har betydelse och kan påverka möjligheterna att bland annat säkra näringslivets konkurrenskraft, öka investeringsviljan och främja en hållbar utveckling varför vi föreslår att ett antal tilläggsdirektiv. Föreslagna tilläggsdirektiv nedan har även en inverkan på processen som sådan när det gäller att den ska vara effektiv och förutsebar mm.

Ekonomisk ersättning till verksamhetsutövarna

I nuvarande lagstiftning är det verksamhetsutövarna som får betala för alla merkostnader som det innebär om en myndighet väljer att överklaga en prövningsmyndighets beslut. Dessa kostnader kan uppgå till flera miljoner kronor i advokat och konsultkostnader som egna resurser. Detta är pengar och resurser som företagen skulle kunna använda till att utveckla en mer hållbar verksamhet, arbeta mer med innovationer, produktutveckling med mera. Dessa merkostnader påverkar även slutpriset på fisken till kund. Vi får idag kritik för att svenskodlad fisk är dyr, att många konsumenter inte har råd att äta svensk fisk etc. De kostnader som ett företag har både investerings-, som produktions-, och driftskostnader ska hämtas igen vid försäljning av fisken, för att företagen ska kunna bedriva en ekonomiskt hållbart verksamhet övertid.

Det förefaller vara ytterst rimligt att om en myndigheter med partsställning väljer att driva en överklagningsprocess ska denna stå för alla merkostnader som det innebär för verksamhetsutövaren, både avseende verksamhetens egna resurser som att verksamhetsutövarna vanligen behöver anlita advokater och konsulter för att kunna bemöta och vara en del av överklagningsprocess som motpart. Att utredningen inte belyser detta är en brist och ett tilläggsuppdrag bör ges. Verksamhetsutövare ska kunna kräva ekonomisk ersättning av partsmyndigheten som driver överklagningsprocess och författningsförslag för detta bör tas fram. I utredningen bör det även inkluderas att utreda om verksamhetsutövare kan ersättas ekonomiskt även när den som överklagar är annan motpart än myndighet exempelvis organisation, sakägare med flera.

Tre hållbarhetsdimensioner i miljöbalken

Matfiskodlarna anser det vara en brist att det inte ingått i utredningen att se över de inledande bestämmelserna i miljöbalken gällande exempelvis vilken hänsyn som tas till att främja en hållbarutveckling. Agenda 2030 betonar att hållbar utveckling innefattar

hållbarhetsdimensionerna ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet, och att inget mål kan nås på bekostnad av ett annat.

Miljöbalkens nuvarande inledande bestämmelser och den tillämpning och praxis som utvecklats övertid har inneburit att det är miljömässig hållbarhet som är den mest framträdande dimensionen i miljöbalken.

I balkens mål och tillämpningsområde nämns att mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt ska användas så att en långsiktigt god hushållning tryggas ur ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt. Detta antyder att det finns en viss hänsyn till både ekonomisk och social hållbarhet i bestämmelsen. Men när vi sedan ser på hur bestämmelsen implementerats och tillämpas i miljöbedömningar och miljöprövningar så har social- och ekonomisk hållbarhet en mycket liten betydelse, det är den miljömässiga dimensionen som är mest framträdande.

Matfiskodlarna anser därför att det bör tillsättas exempelvis en tilläggsutredning som ser över de inledande bestämmelserna i miljöbalken och hur alla tre hållbarhetsdimensionerna ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet kan utformas och på ett sådant sätt att de väger lika tungt dvs inte bara miljömässig hållbarhet som ska vara mest framträdande.

Riksintresse vattenbruk

I miljöbalkens 3 kap. grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenområden återfinns i 5 § följande lydelse:

Mark- och vattenområden som har betydelse för rennäringen eller yrkesfisket eller för vattenbruk skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra näringarnas bedrivande.

Områden som är av riksintresse för rennäringen eller yrkesfisket skall skyddas mot åtgärder som avses i första stycket.

Sverige har ännu inte pekat ut mark- och vattenområden som är av riksintresse för vattenbruket, men för andra intressen finns en eller flera utpekade områden som är riksintressen. Det är anmärkningsvärt att Sverige ännu inte pekat ut områden av intresse för vattenbruket, detta beaktat att nuvarande reglering i 5 § funnits under mycket lång tid. Konsekvensen av att detta arbete inte är utfört blir att vattenbruket inte skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra näringarnas bedrivande.

Vattenbruket är en samhällsviktig näring och som bidrar till Sveriges livsmedelsförsörjning och beredskap av mat. Matfiskodlarna anser därför att ett uppdrag ska ges till berörda myndigheter att peka ut områden av riksintresse för vattenbruk. Det behöver bli tydligare hur riksintresse vattenbruk förhåller sig till andra intressen och hur avvägningar ska kunna göras mellan olika intressen. Syftet med att peka ut områden av riksintresse är bland annat för att kunna föra en dialog om hur vi kan nå samexistens och lösa de olika målkonflikter som kan finnas mellan olika intressen.

Wenche Hansen, VD

Matfiskodlarna Sverige AB

Org. 559001-4618

Tfn +46(0)73-095 98 39

E-post: wenche@matfiskodlarna.se